

Zihin engelliler öğretmenliği öğretim uygulaması dersinde karşılaşılan güçlüklerin öğretmen adayları açısından değerlendirilmesi

Bekir Bural

Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi, Burdur, Türkiye, burall15@gmail.com

Selahattin Avşaroğlu

Necmettin Erbakan Üniversitesi, Konya, Türkiye, avsaroglu@selcuk.edu.tr

Received: 18.09.2012; Reviewed: 28.09.2012; Accepted: 23.10.2012

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, zihin engelliler bölümü öğrencilerinin, öğretim uygulaması dersinde karşılaştıkları güçlükleri öğretmen adayları açısından değerlendirmektir. Bu amaçla 2009–2010 öğretim yılında Konya ili merkezinde bulunan yedi resmi ilköğretim ve bir eğitim uygulama okulunda öğretmenlik uygulamasına devam eden 38 öğrenci ile görüşülmüştür. Araştırmada veriler, “Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu” oluşturularak elde edilmiştir. Görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedilmiş ve verilerin dökümleri “Betimsel Analiz” yöntemiyle analiz edilmiştir. Araştırma bulgularına göre uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına kendilerine yeterince rehberlik etmedikleri; aday öğretmenlere okul ve sınıf yönetimi ve kuralların açıklanıp bilgilendirilmelerinde, öğretim hizmetlerinin yürütülmesi ve bilgi paylaşımında aksaklıklar yaşandığı belirlenmiştir. Ayrıca, uygulama öğretmeni ile iletişim sürecinde, aday öğretmenlerin yarıya yakın kısmı problemler yaşadıklarını, okul ve sınıflarda büyük oranda eğitim etkinlikleri için gerekli olan materyal eksiklikleri bulunduğunu belirtmişlerdir.

Anahtar Sözcükler: Öğretmen Adayı, Uygulama Öğretmeni, Uygulama Okulu, Öğretim Uygulaması, Zihin Engelliler Öğretmenliği.

The evaluation of difficulties in the sense of pre-service teachers that are encountered in the teaching practice lesson in the division of mentally retarded teacher training programme

ABSTRACT

The aim of this research is to evaluate the difficulties in the sense of teacher candidates that are experienced by students, who are enrolled in the Mentally Retarded Teacher Training Department, in teaching application courses. For this purpose, in the academic year 2009-2010, thirtyeight (38) last year students, training in seven primary schools and in the educational practice school situated in the centre of Konya province were interviewed. In the survey, data were obtained with the semi structured interviews. The interviews were recorded with the tape recorder and the data transcripts were analyzed with the help of content analysis method. According to the research findings, the interviewed teachers stated that their supervisor teachers did not guide them sufficiently, and they experienced defects in explaining and instructing school and classroom rules, and in practice of training activities and sharing information with others are determined. Additionally, nearly half of the student teachers had problems in interacting with supervisor teachers, and the student teachers stated that there were a large amount of material deficiencies in schools and classrooms.

Keywords: Teacher Candidates, Supervisor Teachers, Practicing School, Teaching Practice, Mentally Retarded Teacher Training.

EXTENDED SUMMARY

The most important factor in fulfilling the tasks which society expects from education is teacher factor. Teachers are the real architects of the society and craftsmen who shape the human personality. Turkish society is in need of well-trained teachers who have a quality education of solving the problems of a rapidly developing age and changing environment and required to meet the qualifications of age to educate people. Because, teachers are the most basic element of education. For this reason, Faculties of Education have teaching practicum course. Teaching practice, is one of the essential or indispensable experiences of pre-service teacher training. With the application, the presentation and the observation of the theoretical knowledge in the classroom occurs. Teaching practice lesson is one of the most significant lessons that teacher candidates in the Faculty of Education have after the theory lessons for 3 years. Students may face some difficulties while having teaching practice lesson. In this study, it is aimed to specify the difficulties that are encountered.

In this study, Selcuk University, Department of Special Education teacher candidates attending the last year of the Mentally Retarded Teacher Training Programme were interviewed and data were analyzed descriptively. The study was designed as a qualitative research method. Semi-structured interview technique of qualitative research methods was used. Research group of this work is composed of Selcuk University Ahmet Keleşoğlu Education faculty final year students of the department of mentally retarded. As a result of the interview sample of the study consists of a total of 45 students in the class, volunteer 6 boys, 32 girls consists of a total of 38 teacher candidates. Before you begin to gather information, detailed information about the purpose of the research and the process are given to the teacher candidates. In Pre-interview, it is expressed to the teacher candidates that interviews will be recorded and recordings and transcripts will be listened and read only by the researches. Data in this research are gathered by Semi-Structured Interview Form which developed by the researchers. In this study, the data were collected between 23 February to 24 May 2010. All interviews were audio recorded. At the end of the interviews, a code name is given to the participants. The data were analyzed with descriptive analysis.

During the finding phase, because that pre-service teachers can give answer to more than one expression frequencies have been analysed according to order and preference of the responses and out of this data %'s (percentages) are calculated. When asked to the pre-service teachers what are the challenges in terms of school and classroom rules they face with the counselling services of the practice teacher, the majority of teachers expressed that they had sufficient information and had no problem. The number of Pre-service teachers, who told that practice teachers are inadequate while executing services of teaching is the same with the ones who told that the services are adequate when asked to evaluate guiding services performed by the practice teachers in terms of executing services of teaching,. And when they are asked for their opinion about guiding services in terms of sharing and transferring information, (n=17: %45) pre-service teachers stated that the practice teachers have given information about every subject. 10 pre-service teachers stated that they have not been completely oriented by their practice teachers and another 6 told that they have been informed well in some points but not enough for some others. (n=16: %42) of pre-service teachers told that they have difficulty when they are asked whether they have problems with the students and the lesson activities, getting the students involved in the activity and keeping the activity going while performing a lesson. 9 pre-service teachers told that these difficulties stem from the deficiency of the material. 8 pre-service teachers stated that forgetfulness of the students is the reason for the difficulty of getting the students involved in the activity and keeping the activity going. Student's forgetfulness is seen as the major problem (n=15: 40%) for the difficulties that occur while giving instructions and getting reaction. 10 pre-service teachers told that they have difficulty when giving instructions and 7 of them told that they have difficulty when they try to attract the attention of the students. 5 participants have difficulty while getting down to the student's level. Another five participants told that they have difficulty when they try to communicate with the students. When the range of the opinions by pre-service teachers about the difficulties of dealing with the problems and evaluation of behaviors is examined, the majority of teachers say that problematic attitudes because of various reasons are intense. More than half of the pre-service teachers (n=21: 56%) who are asked about their opinion of the communication and interaction told that they have no problems in terms of communication. 8 pre-service teachers pointed

out that they have no communication with the practice teacher at all and another 8 told that they have problems while communicating. While most of the pre-service teachers (n=29: %77) stated that they have no problems with the transportation as the schools where they practiced teaching are in the city centre, 8 pre-service teachers told that they have problems with it.

According to the findings of the study, a part of the pre-service teachers expressed that practice teacher behaved well against them but he/she did not do enough guidance. Because of the fact that practice teachers guide insufficiently, it constitutes a negation in terms of pre-service teachers. This negativity may adversely affect pre-service teachers make their profession in a functional way of in their teaching lives. In this study, the majority of teachers indicated that they had trouble in the application of their classroom activities. It is stated that in the class where pre-service teachers practice, students quickly forget what they have learned, teachers can't lower themselves to the students' level, students cannot get used to their classes, lack of the equipment and the students were having difficulties in establishing themselves out in the classroom. In this study, another important finding is indications of the pre-service teachers about experiences they gain during lesson activities that they have difficulty in communicating with practice teachers. Counselling services ordered by the practice teachers cause significant disruptions in the execution of services in terms of education and sharing of the information. Thus, by making a more positive outlook towards the teaching profession, skills to the challenges faced by teachers can be provided. Both the pre-service teachers and practice teachers need to be ensured with information and in-service training and the importance of the teaching practice should be explained so that the practice activities can be operational.

GİRİŞ

Günümüzde her alanda büyük değişimler yaşanmaktadır. Bu gelişmelere karşı bireylerin uyum sürecinde zaman zaman zorluklar gözlenmektedir. Burada eğitime önemli görev düşmekte ve eğitim sistemlerine verilen önem artmaktadır. Değişim ve gelişimin hem maddi hem manevi boyutunda rol oynayan faktör, nitelikli insan gücüdür. Bu bağlamda, eğitim kavramı ön plana çıkmaktadır (Tuğluk, 2007, s. 1). Eğitim, insanlığın var oluşundan bu yana süregelen vazgeçilmez bir alandır. Bireyin davranışlarında kendi yaşantısı yoluyla ve kasıtlı olarak istedik değişime meydana getirme sürecidir (Alkan, Deryakulu ve Şimşek, 1995, s. 13, Ertürk, 1973, s. 1; Tekin, 1993, s. 18). Eğitim; en genel anlamıyla, insanları belirli amaçlara göre yetiştirme sürecidir (Şirin ve Cesur, 2008, s. 1). Eğitim; bireyin yaşadığı toplumda uygulama değeri olan yetenek yöneliş ve diğer davranış örüntülerini kazandığı süreçler toplamı (Demirel ve Kaya, 2003, s. 5) olarak tanımlanabilir. Toplumların kendine özgü bir eğitim sistemi vardır. Bu sistem, o toplumun sosyal, kültürel, politik ve ekonomik değerlerine bağlı olarak kurulur ve geliştirilir. Yani her eğitim sistemi ait olduğu toplumun değer yargılarını yansıtmak ve toplumun eğitimden beklentilerini de gerçekleştirmek yükümlüğündedir. Toplumun, eğitimden beklediği görevleri yerine getirmede en önemli faktör öğretmen faktörüdür (Erçetin ve Tozlu, 2006, s. 25). Öğretmen, eğitim sürecinde anahtar rol oynamaktadır (Oral ve Dağlı, 1999, s. 18). Bir ülkenin kalkınmasında, nitelikli insan gücünün yetiştirilmesinde, toplumun kültür ve değerlerinin genç kuşaklara aktarılmasında öğretmenler başrolü oynamaktadır. Öğretmenler toplumların gerçek mimarları ve insan kişiliğini şekillendiren sanatkarlarıdır (Eskicumalı, 2002, s. 9).

1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununda öğretmenlik özel bir ihtisas mesleği olarak tanımlanmaktadır (Sulak, Pilten, Doğan ve Sulak, 2009, s. 1). 1739 sayılı Milli Eğitim Temel Kanununun 43. ve 45. maddelerinde öğretmenlik mesleğinin güçlendirilmesi ve öğretmenlerin daha iyi yetiştirilmesi için şu hükümler yer almıştır: a- Öğretmenlik özel bir ihtisas mesleğidir. b- Öğretmenlik mesleğine hazırlık genel kültür, özel alan eğitimi ve öğretmenlik meslek bilgisi ile sağlanır. c- Hangi derece ve türdeki eğitim, öğretim, teftiş ve yönetim görevlerine, hangi seviye ve alanda öğrenim görmüş olanların ne gibi şartlarda seçilebilecekleri yönetmelikle düzenlenir (Yılmaz, 2002, s. 310).

Bir toplumda eğitimin en genel amacı, o toplumun bireylerini daha faydalı hale getirmek ve sağlıklı bir birey olmalarını sağlamaktır. Bu amaca uygun olarak, bireyin gelişmesine tüm çevre etki yapmaktadır. Bu çevre kavramı içine bireyin ilişkili olduğu aile kurumu başta olmak üzere iktisadi, siyasi, kültürel ve benzeri kurumlar katılmaktadır. Ancak, bu kurumlar içinde çocuğun yetişmesinden resmen sorumlu olanı eğitim kurumu, yani okuldur. O halde, çocuğun eğitiminden resmen sorumlu olan kişi de öğretmendir (Küçükahmet, 1999, s. 1). Türk toplumunun, çağın hızla gelişen ve değişen ortamına cevap verebilecek nitelikte bir eğitime ve çağın gerektirdiği yeterliliklere sahip insanlar yetiştirebilecek kapasitede, iyi eğitim almış öğretmenlere ihtiyacı vardır. Çünkü öğretmen, eğitimin temel ögesidir ve bir ülkenin gücü, geleceği ve görünümü öğretmenin düzeyine ve başarısına bağlıdır. Ülke geleceğini teslim alacak çocukların, hak ettikleri yarınlarla karşılaşmaları için öncelikle onlara şekil verecek olan öğretmenlerin etkin ve verimli olmaları sağlanmalıdır (Hergüner, Arslan ve Dündar, 2002, s. 45). Sullivan ve McDonough (2002, s. 249), öğretmenler için eğitimde iyi yönde gelişmenin baş mimarları olduğunu belirtmişlerdir. Bircan'a (2003, s. 44) göre öğretmen, öğretimi yöneten ve hem öğretimin hem de öğrencinin değerlendirmesini yapan kişidir. Öğretmen öğrenci ile devamlı etkileşim halinde olan, programı uygulayan, araç-gereci kullanan, ölçme ve değerlendirmeyi yapan kişidir. Öğretmen eğitimi bu nedenlerle son derece önem taşımaktadır (Gürkan, 1991, s. 68). Bu yüzden, verimli ve işlevsel bir eğitim için öğretmenlerin iyi yetiştirilmesi gerekmektedir. Bu bilgi çağında öğrencileri başarılı kılacak donanıma sahip olarak yetiştirmek öğretmenin temel görevi olduğundan bu görevini başarıyla gerçekleştirebilecek kapasitede yetiştirilmesi gerekmektedir (Sağlam ve Sağlam, 2004, s. 20).

Eğitim süreci içerisinde, eğitimin üç temel ögesi vardır. Bunlar, öğretmen, öğrenci ve eğitim programlarıdır (Sümbül, 2003, s. 245). Eğitim kurumlarının amaçlarına uygun işlevlerini yerine getirebilmeleri, bu üç öğenin uyumlu bir bütünlük oluşturmalarına bağlı görünmektedir. Eğitimin sistematik bütünlüğü içinde 'öğretmen' ögesi, kuşkusuz diğer öğeleri daha fazla etkileme gücüne sahip, stratejik bir nitelik göstermektedir. Çünkü bir eğitim sisteminin üreteceği hizmet, o sistemi işletecek personelin niteliği ile ilintilidir (Çelik, 1998, s. 2). Bu yüzden eğitimin niteliğini ve kalitesini artırmak için öğretmenlerin hizmet öncesinde ve hizmet içinde iyi yetiştirilmeleri gerekmektedir

(Şişman, 2004, s. 5). Öğretmenler, mesleki yeterlilikleri olan kişilerdir. Bununla birlikte artık sadece bilgi kazandıran kimseler değil aynı zamanda bilgilerini tutuma dönüştürmüş model alınması gereken bireylerdir. Öğretmen eğitiminden sorumlu çevrelerin bunun bilincinde olmaları gerekmekte ve zaman kaybetmeden gerekli önlemleri alarak uygulamalıdır (Yılman, 2006, s. 24). Nitelikli insan yetiştirmede öğretmenler önemli olduğuna göre; öğretmen yetiştirme süreci üzerinde titizlikle durulmalı ve gerekli düzenlemeler yapılmalıdır (Cansaran, İdil ve Kalkan, 2006, s. 86). Öğretmen yetiştirme sürekli gelişme göstermektedir. Türkiye’de cumhuriyetin ilk yıllarından itibaren öğretmen yetiştirme hususunda çeşitli çalışmalar yapılmıştır. Buna rağmen öğretmen yetiştirme ile ilgili bazı problemler ve güçlüklerin olduğu söylenebilir (Şişman ve Acat, 2003, s. 236). Bu problemlerin en önemlilerinden birisi, aday öğretmenlerin yetişmesinde önemli rol oynayan uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarını yetiştirme yönünde deneyim ve bilgilerinin istenilen seviyede olmadığıdır (Demircioğlu, 2003, s. 186). Oysa uygulama öğretmenleri, uygulama süresince öğretmen adayı için çok önemli bir rol modeli, iş ortağı ve öğretim kılavuzu (Woods ve Weasmer, 2003, s. 682) olduğu unutulmamalıdır.

Öğretmenlik uygulaması, hizmet öncesi öğretmen yetiştirmede vazgeçilmez deneyimlerden biridir. Bu uygulama ile teorik bilgilerin sınıf içinde gözlem ve sunumu gerçekleşmektedir. Bu nedenle, 1998 yılında eğitim fakültelerinin yeniden yapılanmasında Okul Deneyimi I ve II’den sonra, öğretmen adaylarının fakülte okul işbirliği çerçevesinde okullarda yaptıkları son çalışma olarak eğitim programının bir parçası haline gelmiştir (Paker, 2008, s. 133). Öğretmenliğe hazırlanan adayların, meslekleri ile ilgili bilişsel, duyuşsal ve davranışsal anlamda karşılaştıkları durumları güçlükler veya problem olarak algılamaları söz konusu olabilir. Gerek pedagojik formasyon açısından gerekse alan bilgisi açısından kendilerini test etme sürecinde önemli bir adımdır. Bu süreçte uygulama okulu, öğretmenleri, uygulama öğretim elemanı gibi unsurların destek ve dönütleri onlara mesleki kazanımlar sağlayacaktır. Öğretmenlik uygulaması sürecinde, öğretmen adayı, gelecekte üstleneceği öğretmenlik rolüne hazırlanmak için çaba göstermektedir. Öğretmenlik uygulaması ile öğretmen adayları, öğrencilikten başkalarına bir şeyler öğretme sorumluluğunu üstlendikleri öğretmenliğe geçiş sağlayacak deneyimler kazanırlar (Conderman, Morin ve Stephens, 2005). Bu nedenle öğretmenlik uygulaması, öğretmen adaylarının meslek yaşamları süresince yararlanacakları ilk deneyimlerini kazanmaları açısından önemli bir dönem olarak görülebilir (Oral ve Dağlı, 1999, s. 18). Özel eğitim alanında çalışacak öğretmen adaylarının, özel gereksinimli öğrencileri değerlendirme, gereksinime ve performansa dayalı program hazırlama ve etkili öğretim yöntemlerine ilişkin eğitim almış olmalarının yanı sıra, öğretmenlik becerilerine de sahip olmaları gerekmektedir. Bu nedenle, öğretmenlik uygulaması dersi, öğretmen yetiştiren fakültelerde, öğretmen adaylarının ilk üç yıldaki kuramsal derslerin ardından dördüncü sınıfta aldığı en önemli derslerden birisidir (Özen, Ergenekon ve Batu, 2009, S.1). Bu araştırmanın temel amacı özel eğitim zihin engelliler öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretim uygulaması I ve II dersinde karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesidir. Zihin engelliler sınıf öğretmenliği, öğretim faaliyetleri açısından sınıf öğretmenliği rolünü iyi üstlenen adaylardan oluşmalıdır. Çünkü akademik ve diğer gelişimleri açısından hizmet verilmesi gereken öğrenciler, gereksinimli çocuklardır. Onların gelişim aşamaları, bireysel özellikleri, donanım ve engel sınıflamaları gibi temel özelliklerine yönelik bireysel etkinlikler yapılmalıdır. Özel sınıf, özel materyaller ve Bireysel Eğitim Planı bu sürecin içerisinde. Öğretmen adayı, fakültede almış olduğu teorik derslerle hem alan hem de pedagojik formasyon açısından uygulama sahasına adımını atmış bulunmaktadır. Bu yüzden okulda uygulama öğretmeni ve idare açısından desteklenmelidir. Bu bilgiler ışığında, araştırmada zihin engelliler bölümü son sınıf öğrencilerinin öğretim uygulamasında karşılaştıkları güçlüklerin belirlenmesi amaçlanmıştır. Bu temel amaç doğrultusunda alt amaçlar geliştirilmiştir.

1. Öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenin yapmış olduğu rehberlik hizmetleri ile ilgili karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
2. Öğretmen adaylarının, uygulama yaptıkları özel eğitim sınıfında, ders etkinlikleri ile ilgili karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
3. Öğretmen adaylarının, uygulama öğretmeni ile iletişim açısından karşılaştıkları güçlükler nelerdir?
4. Öğretmen adaylarının, uygulama okulu ile ilgili ulaşım açısından karşılaştıkları güçlükler nelerdir?

YÖNTEM

Bu araştırmada, Selçuk Üniversitesi Özel Eğitim Bölümü Zihin Engelliler Öğretmenliği Programı'nın son sınıfında okuyan öğretmen adaylarıyla görüşmeler yapılmış ve betimsel olarak analiz edilmiştir. Araştırma, nitel araştırma yöntemi (Büyüköztürk, vd. 2010 s. 254) olarak desenlenmiştir. Nitel araştırma yöntemlerinden 'Yarı yapılandırılmış Görüşme Tekniği' kullanılmıştır. Nitel araştırmada temel amaç, örnekleme daha derinlemesine incelemektir. Nitel araştırma desenleri genellikle esnek ve dinamikdir. Tümevarım mantığına göre araştırmanın ilk aşamasında çıkan bir durum, araştırmanın sonraki aşamalarını etkileyebilir. Araştırmanın tüm yönleri araştırmacı tarafından kontrol edilemez (Büyüköztürk, vd. 2010 s. 258).

Çalışma Grubu

Bu araştırmanın çalışma grubu, Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Zihin Engelliler Anabilim Dalı son sınıf öğrencilerinden oluşturmaktadır. Araştırmanın örnekleme ise yapılan görüşme sonucu toplam 45 öğrenciden oluşan sınıftan, gönüllü 6 erkek, 32 kız olmak üzere toplam 38 öğretmen adayından oluşmuştur. Öğretmen adayları, öğretmenlik uygulaması dersi için haftada iki tam gün uygulama okullarına giderek öğretmenlik uygulaması yapmışlardır. Bilgi toplamaya başlamadan önce, öğretmen adaylarına araştırmanın amacı ve süreciyle ilgili ayrıntılı bilgi verilmiştir. Ön görüşmede, öğretmen adaylarına görüşmelerin teyp kaydının alınacağı, kayıtların ve dökümlerinin sadece araştırmacılar tarafından dinleneceği ve okunacağı ifade edilmiştir. Araştırmaya katılmayı kabul eden öğretmen adaylarıyla araştırmanın hangi koşullar altında gerçekleşeceği ve araştırmacıların katılımcılara verdikleri tüm sözleri yerine getireceklerini kabul ettikleri konusunda bilgi veren sözleşme imzalanmıştır.

Veri Toplama Aracının Geliştirilmesi

Araştırmada veriler, araştırmacılar tarafından geliştirilen 'Yarı Yapılandırılmış Görüşme Formu' aracılığıyla toplanmıştır. "Yarı Yapılandırılmış Görüşme" nitel ya da görüşme olarak da adlandırılmaktadır. Nitel araştırmaların temel özelliği, görüşülen kişilerin bakış açılarını ortaya çıkarmaktır. Bu nedenle, duyu ve düşüncelerini anlamak daha derin bilgi edinmek esastır (Kuş, 2009, s. 87). Bu doğrultuda, öğretmen adaylarının düşünce ve görüşlerini belirlemek için bu yöntem kullanılmıştır. Araştırmada veriler, nitel araştırma yöntemlerinden 'Görüşme' yöntemi içerisinde "Yarı Yapılandırılmış Görüşme Tekniği" seçilmiş ve bu teknikten yararlanılarak elde edilmiştir. Görüşme yöntemi bireyin tutum ve deneyimlerine şikâyet ve görüşlerine, duygularına ve inançlarına ilişkin bilgi edinmede oldukça etkili bir yöntemdir (Büyüköztürk, vd. 2010 s. 161). Veri toplama aracı, öğretmen adaylarının dördüncü sınıfta yaptıkları öğretmenlik uygulamasında yer alan uygulama sınıf öğretmenleri ve uygulama sürecinde karşılaştıkları güçlüklerle ilgili görüşlerini belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Kapsam geçerliliği için hazırlanan sorular, özel eğitim alanından üç, rehberlik ve psikolojik danışmanlık alanından iki uzman öğretim elemanının görüşleri alınmıştır. Uzman öğretim elemanlarının incelemeleri sonucunda sorulara son şekli verilmiştir. Görüşme sorularını sınamak amacıyla bir pilot görüşme yapılmıştır. Pilot görüşmeler, iki farklı görüşmeci tarafından yapılan görüşmelerdeki soru soruş biçimlerinin benzerliğini sağlamak üzere yapılmıştır. Yapılan bu görüşmeler araştırmaya dâhil edilmemiştir. Görüşmeler sırasında öğretmen adaylarına dört ana başlık altında 16 adet soru yöneltilmiştir.

Verilerin Toplanması

Yarı yapılandırılmış görüşme tekniğinde, görüşme anında ya da hemen sonra, özet niteliğinde notlar tutabilir, önceden hazırlanmış görüşme formu üzerinde seçenekleri işaretleyebilir, ya da ses kayıt cihazları kullanabilir. Bu yaklaşımlardan hangisinin izleneceği, görüşme konusuna, kaynak kişilerin tutumuna ve olanaklara bağlıdır (Karasar, 1995, s. 153). Bu araştırmada, veriler 23 Şubat - 24 Mayıs 2010 tarihleri arasında toplanmıştır. Görüşmeler, öğretmen adaylarının belirledikleri uygun gün, saat ve yerlerde gerçekleştirilmiştir. Görüşmelerin tümü, araştırmanın yapıldığı dönemde araştırmacılar tarafından yapılmıştır. Her bir görüşme 20-35 dakika arasında sürmüştür. Tüm görüşmelerin ses kaydı alınmıştır. Görüşmelerin sonunda katılımcılara birer kod isim verilmiştir. Hazırlanan tüm sorular

görüşme sırasında katılımcılara sorulmuş, anlaşılmayan bir durum olduğu zaman yönlendirici olmayacak şekilde açıklamalar yapılmıştır.

Verilerin Analizi

Araştırmada veriler, betimsel analiz tekniği ile analiz edilmiştir. Betimsel analiz, insanların söyledikleri ve yazdıklarının açık talimatlara göre kodlanarak sayısallaştırılması işlemidir. Sonuçlar, genel olarak yüzde tabloları şeklinde sunulmaktadır (Balcı, 2009, s. 189). Görüşmeler tamamlandıktan sonra, araştırmacılar tarafından ses kayıtlarında hiçbir değişiklik yapılmadan görüşme kayıtlarındaki verilerin dökümü yapılmıştır. Daha sonra dökümlerin kontrolü yapılmış ve görüşme kodlama anahtarı oluşturulmuştur. Görüşme kodlama anahtarı oluşturulurken, dökümlerin tümü okunmuş ve her bir soruyla ilgili kategoriler oluşturularak veriler sınıflandırılmıştır. Analiz işleminde, birbirine benzeyen kavram ve temalar bir araya getirilip kodlanmıştır. Kodlanan bilgiler, içeriğe uygun olarak düzenlenip bulgulara analiz edilmiştir. Bulgular aşamasında öğretmen adayları bir'den fazla ifadeye yanıt verebildiği için frekanslar, yanıtların tercih ve sıralamasına göre analiz edilmiş ve bu veriler üzerinden %'ler hesaplanmıştır.

BULGULAR

Uygulama Öğretmeninin Yapmış Olduğu Rehberlik Hizmetleri ile İlgili Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 1. Okul ve Sınıf İçi Kurallar Yönünden Öğretmen Rehberlik Hizmeti ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Sorun olmadı (Yeterli bilgi verdiler).	3	19	22	% 58
2	Öğretmenler yeterli bilgi vermedi.	1	0	11	% 29
3	Öğretmenler yeterli çözüm üretmiyorlardı.	-	3	3	% 8
5	Kısmen yardımcı oldular.	2	-	2	% 6
6	Yeterli ilgi görmedik.	-	2	2	% 6
7	Kılık kıyafet sorun oldu.	-	1	1	% 3

Tablo 1'de görüldüğü gibi, öğretmen adaylarına uygulama öğretmeninin yapmış olduğu rehberlik hizmetleri ile ilgili yaşadıkları güçlüklerin okul ve sınıf içi kuralları yönünden neler olduğu sorulduğunda öğretmen adaylarının çoğunluğu (n=22: %58) yeterli bilgi alabildiklerini ve sorun olmadığını dile getirmiştir. Öğretmenlerin yeterli bilgi vermemesinin sorun olduğunu dile getirenlerin oranı (n=11: %29) olurken, (n=1: %3) kadın öğretmen adayları, öğretmenlerin yeterli çözüm üretmediğini belirtmişlerdir. İki öğretmen adayları her şeyin sorun olduğunu dile getirirken, yine iki öğretmen adayları, kısmi yardımlar aldıklarını ifade etmiştir. İki öğretmen adayları yeterli ilgiyi görmediklerini ifade ederken bir öğretmen adayları kılık kıyafet yönünden sorun yaşadığını dile getirmiştir.

Okul ve sınıf içi kuralları yönünden öğretmen rehberlik hizmeti ile ilgili bazı öğretmen adayları görüşleri şöyledir: "Uygulama öğretmenim aynı zamanda özel eğitim öğretmeni olduğu için nerde ne yapması gerektiğini çok iyi bilen bir öğretmendi. Bazı konularda eksik olmama rağmen beni çok güzel bilgilendirdi" (Ö-3).

Tablo 2. Öğretim Hizmetlerinin Yürütülmesi Yönünden Rehberlik Hizmeti ile İlgili Görüşleri.

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Yeterli değil.	-	14	14	%37
2	Yeterli.	3	11	14	%37
3	Öğrencilerle öğretmenden daha çok biz ilgilendik.	1	5	6	%16
4	Gözlem derslerinde uygulama yaptırıldılar.	-	3	3	% 8
5	Bizden çok yüksek beklentilere girdiler.	1	2	3	%8
6	Çocuklara nasıl yaklaşılması gerektiğini bilmiyorlar.	1	2	3	% 8
7	Öğrenciler derslere sürekli geç geliyor olması olumsuz etkiliyor.	-	2	2	% 6
8	Bireysel çalışmalara göre eğitim veriliyor	-	1	1	% 3
9	Öğretmenlerimiz bizlerin onları izleyerek öğrenmesini istiyor.	-	1	1	% 3

Tablo 2'ye bakıldığı zaman, öğretmen adaylarına uygulama öğretmeninin yapmış olduğu rehberlik hizmetlerinin öğretim hizmetlerinin yürütülmesi yönünden değerlendirmeleri istendiğinde, (n=14: %37) öğretmen adayı öğretim hizmetlerinin yürütülmesinde öğretmenlerin yetersiz olduğu görüşünü dile getirirken aynı sayıda öğretmen adayı da bu hizmetlerin yeterli olduğunu belirtmişlerdir. Bazı öğretmen adayları (n=2: %6) öğretmenlerin öğretim hizmetlerinin yürütülmesi görevini öğretmenlerin uygulamayıp kendilerine yükledikleri görüşünü ifade etmişlerdir. Üç'er öğretmen adayı, gözlem derslerinde uygulama yapıldığını, kendilerinden çok yüksek beklentilere girildiğini ve öğretmenlerin, öğrencilere nasıl yaklaşılması gerektiğini bilmedikleri görüşlerini dile getirmişlerdir. Sadece bir öğretmen adayı, uygulama rehber öğretmenlerinin öğretimde model olmayı kabul ettiğini belirtmiştir. Öğretim hizmetlerinin yürütülmesi yönünden öğretmen rehberlik hizmeti ile ilgili bazı öğretmen adayı görüşleri şöyledir: “Programları hazırlarken hocamızın da yönlendirmeleri oldu. Fakat yaptığımız yanlışlar hoş görülmedi. Bizim bu eğitimi üniversitede almış olmamız gerektiği söylendi ve bizden hep yüksek performans beklendi. Hocamız derste bize öğrenciye yaklaşım konusunda bilgiler verdi ama yeterli gelmedi. Biz öğrencilerle birebir eğitim yapmak zorunda kaldık. İlk defa bir öğrenciyle boyama ve yazı çalışması yaptım. Ama hocadan bu konuda bir yardım almadım” (Ö-1). “Bize yeteri kadar rehberlik etmedi” (Ö-17).

Tablo 3. Bilgi Paylaşımı ve Aktarımı Yönünden Öğretmen Rehberlik Hizmeti ile İlgili Görüşlerinin Dağılımı

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Her konuda bilgi verdi.	3	14	17	% 45
2	Tam olarak yönlendirilmedik.	2	8	10	% 27
3	Bazı konularda yeterli bazı konularda değil.	-	6	6	% 16
4	Paylaşmak için yeterince bilgisi yok.	1	3	4	% 11
5	Biliyor kabul edilip açıklama yapılmadı.	-	3	3	% 8
6	Bizim araştırmamızı istediler.	-	2	2	% 6
7	Kasıtlı olarak paylaşmadılar.	-	1	1	% 3
8	Sadece formalite değil ileriye yönelik bilgilerde verdiler.	-	1	1	% 3

Tablo 3'te görüldüğü gibi, öğretmen adaylarına, uygulama öğretmeninin yapmış olduğu rehberlik hizmetlerinin bilgi paylaşımı ve aktarımı yönünden öğretmen rehberlik hizmeti ile ilgili görüşleri sorulduğunda, (n=17: %45) öğretmen adayı uygulama rehber öğretmenlerinin her konuda bilgi verdiğini ifade etmişlerdir. 10 öğretmen adayı uygulama rehber öğretmenleri tarafından tam olarak yönlendirilmediklerini, altı öğretmen adayı da bazı konularda yeterli bazı konularda yetersiz bilgilendirildiklerini dile getirmişlerdir. Dört öğretmen adayı, uygulama rehber öğretmeninin paylaşmak için yeterince bilgisi olmadığını söylerken üç öğretmen adayı, uygulama rehber öğretmenleri bizi biliyor kabul edip açıklama yapmadılar görüşünü ifade etmişlerdir. İki öğretmen adayı bizden araştırmamızı istediler derken bir öğretmen adayı, uygulama rehber öğretmenlerinin kasıtlı olarak bilgi paylaşmadığı görüşünde olduğunu söylerken bir öğretmen adayı da sadece formalite değil ileriye yönelik bilgiler de verdiler şeklinde görüş belirtmiştir.

Bilgi paylaşımı ve aktarımı yönünden öğretmenin rehberlik hizmeti ile ilgili bazı öğretmen adayı görüşleri şöyledir: “Uygulama öğretmenimiz uzun yıllardır bu işi yaptığı için çok sıkılmış bir haldeydi ve bize pek faydalı olamadı. Çocuklara tahammül edemez hale gelmişti. Çocukların sadece öz bakım becerileriyle ilgileniyordu. Yapacağımız etkinliklerde bize engel oluyordu” (Ö-38).

Uygulama Yaparken Sınıftaki Öğrencilerle ve Ders Etkinlikleri ile İlgili Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 4. Etkinliğe Katılma ve Etkinliği Sürdürme ile İlgili Görüşlerin Dağılımı.

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Güçlük çektim.	2	14	16	%42
2	Materyal eksikliklerinden kaynaklanan sorunlar oldu.	2	7	9	% 24
3	Unutkanlık (evde tekrar etmemekten kaynaklanan) sorun oldu.	2	6	8	% 21
4	Öğrencilerin seviyesine inilememesi.	2	5	7	% 19
5	Öğrencinin derse geç gelmesi ve sınıfa adaptasyon sorunu yaşaması.	1	5	6	% 16
6	Hiç zorluk çekmedim.	-	6	6	% 16
7	Öğrencilerin bir birine zarar vermesi.	-	1	1	% 3
8	Velilerin sürekli çocuklarının yanında bulunmak istemeleri sorun oldu.	-	1	1	% 3

Tablo 4’ te görüldüğü gibi, uygulama yaparken sınıftaki öğrencilerle ve ders etkinliklerinde, etkinliğe katılma ve etkinliği sürdürme ile ilgili sorun yaşayıp yaşamadıklarına dair soruya cevap veren öğretmen adaylarından (n=16: %42) güçlük çektiğini dile getirirken, dokuz öğretmen adayı bu güçlüğü materyal eksikliklerinden kaynaklanan sorunlar olduğunu belirtmişlerdir. Sekiz öğretmen adayı etkinliğe katılma ve etkinliği sürdürmede sorunun öğrencinin unutkanlığından kaynaklandığını ifade etmiştir. Yedi öğretmen adayı öğrenci seviyesine inilememesini bir güçlük olarak görürken, altı öğretmen adayı adaptasyon problemlerinden şikâyetçi olmuştur. Sadece altı öğretmen adayı etkinliğe katılma ve etkinliği sürdürmede bir güçlük yaşamadığını söylemiştir. Uygulama yaparken sınıftaki öğrencilerle etkinliğe katılma ve etkinliği sürdürme ile ilgili bazı öğretmen adayı görüşleri şöyledir: “Öğrencilerimiz öğrendiklerini çabuk unutupuyorlar. Problem davranışı olan öğrenciler olduğu için derslerde aksama oluyor” (Ö-23).

Tablo 5. Yönergeleri Sunma ve Tepki Alma ile İlgili Güçlüklere Ait Görüşlerin Dağılımı:

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Öğrenci unutkanlığı-kalıcı olmaması problem oldu.	2	13	15	% 40
2	Yönerge sunmada güçlük çektim.	-	10	10	% 27
3	Dikkatlerini toplamada zorlandık.	2	5	7	% 19
4	Öğrencilerin seviyesine inmede güçlük çektik.	1	4	5	% 14
5	Öğrencilerle iletişim kurmada güçlük çektik.	-	5	5	% 14
6	Grupların homojen olmaması sorun oldu.	-	2	2	% 6
7	Öğrencilerin problem davranışlarından kaynaklanan sorunlar yaşadık.	-	2	2	% 6
8	Öğretmenler arası işbirliği ve tutarlılığın olmaması sorun oldu.	1	-	1	% 3

Öğretmen adaylarının, yönergeleri sunma ve tepki alma ile ilgili güçlüklere ait görüşlerin dağılımına bakıldığında (Tablo- 5), öğrencinin unutkanlığı/öğretimin kalıcı olamaması (n=15: % 40) en büyük problem olarak görülmektedir. 10 öğretmen adayı yönerge sunmada güçlük çektiğini belirtirken, yedi öğretmen adayı öğrencilerin dikkatlerini toplamada zorlandığını ifade etmiştir. Beş katılımcı, öğrencilerin seviyelerine inmede güçlük çekerken yine beş katılımcı da öğrencilerle iletişim kurmada güçlük çektiklerini belirtmiştir. Grupların homojen olmamasının sorunlara sebep olduğunu belirten iki öğretmen adayının yanı sıra öğrencilerin problem davranışlarının yoğunluğundan kaynaklanan problemler yaşadığını belirten iki öğretmen adayı daha olmuştur. Bir öğretmen adayı ise öğretmenler arası işbirliği ve tutarlılığın olmamasının yönerge sunma ve tepki almada sorunlara yol açtığını ifade etmiştir.

Yönergeleri sunma ve tepki alma ile ilgili güçlüklere ait bazı öğretmen adayı görüşleri şöyledir: “Öğrenciler öğrendiklerini tekrar olmazsa çok çabuk unutupuyorlar. Öğrenci seviyesine inmekte çok zorlanıyoruz bu sebeple bazı sorunlar yaşıyoruz. Öğrencilerin dikkatini toplamakta çok zorlanıyoruz. Bir sene boyunca aynı konunun eğitimini verdiğimiz öğrencilerimiz var ve hala başarıya ulaşabilmiş değiliz” (Ö-24).

Tablo 6. Olumsuzlukları Yönetme ve Davranışları Değerlendirmedeki Güçlükler İle İlgili Görüşlerin Dağılımı

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Çok fazla uyum sorunu yok.	1	4	5	% 14
2	Sınıfa yeni katılan öğrenciler eski öğrencilere olumsuz etkide bulunuyorlar.	1	4	5	% 14
3	Öğrencilerin problem davranışları çok yoğun.	-	5	5	% 14
4	Uygun programların olmaması problem davranışların yok edilememesine sebep oluyor.	-	5	5	% 14
5	Problem davranışları önleyemedim.	1	3	4	% 11
6	Aile desteği yoktu.	-	3	3	% 8
7	Uygulama öğretmenin yönlendirmesi ile bu sorunun üstesinden geldik.	1	1	2	% 6
8	Sınıf özelliklerine uymayan öğrencilerle sorun yaşadım.	-	2	2	% 6

Tablo 6’da görüldüğü gibi, öğretmen adaylarının, olumsuzlukları yönetme ve davranışları değerlendirme ile ilgili güçlüklere ait görüşlerin dağılımına bakıldığında çeşitli sebeplerle problem davranışların yoğun olduğunu dile getirenler çoğunluktadır. Bu sebeplerin başında sınıfa yeni katılan öğrenciler eski öğrencilere olumsuz etkide bulunuyorlar ifadesi (n=5: %14), öğrenci problem davranışları çok yoğun (n=5: %14) ifadesi ve uygun programların olmaması problem davranışların yok edilememesine sebep oluyor (n=5: %14) ifadeleri gelmektedir. Beş öğretmen adayı ise

olumsuzlukları yönetme ve davranışları değerlendirme ile ilgili çok fazla sorun yaşamadığını belirtmiştir. Dört öğretmen adayı problem davranışları önlemede yetersiz kaldığını belirtirken, üç öğretmen adayı aile desteğinin olmamasından dolayı başarısız oldukları görüşünü dile getirmişlerdir. İki öğretmen adayı uygulama rehber öğretmenin desteğiyle problemleri çözdüğünü belirtmiş, iki öğretmen adayı da sonradan gelen öğrencilerin problem davranışlara sebep olduğu saptamasını yapmıştır.

Olumsuzlukları yönetme ve davranışları değerlendirme ile ilgili güçlükler için bazı öğretmen adayı görüşleri şöyledir: “Öğrencilerin engel düzeylerinin farklı olmasından dolayı zorluk çekiyordum. Öğrenciler verilen eğitimi alıyorlardı ama evde tekrar olmaması durumunda unutuluyorlardı. Bazı dikkat eksikliği olan ve kendini dış dünyaya kapatmış öğrenciler vardı” (Ö-7).

“Öğrenciler çabuk unutuluyor. Sürekli tekrar gerekiyor. Onlarla iletişim kurabiliyoruz. Kendi aralarında iletişimleri de iyi” (Ö-12).

Uygulama Öğretmeni ile İlgili İletişim Açısından Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 7. Uygulama Öğretmeni ile İletişim ve Etkileşim Hakkındaki Görüşlerin Dağılımı.

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	İletişim açısında güçlük çekmedik	4	16	20	%56
2	Öğretmenimizle iletişimimiz yoktu	2	6	8	%21
3	İletişimde sorunlar yaşadık	-	8	8	%21
4	Öğretmen tecrübesiz olduğu için yeterli iletişim kuramadık	-	2	2	%6

Tablo 7’de uygulama öğretmeni ile iletişim ve etkileşim hakkındaki görüşlerine başvuru alan öğretmen adaylarının yarısından fazlası (n=21: %56) iletişim açısından güçlük çekmediğini belirtmiştir. Sekiz öğretmen adayı uygulama rehber öğretmenleri ile hiç iletişim kuramadıklarını belirtirken yine sekiz öğretmen adayı iletişimde sorunlar yaşadıklarını dile getirmişlerdir. İki öğretmen adayı iletişim probleminin kaynağı olarak uygulama rehber öğretmenin tecrübesizliğini göstermişlerdir.

Uygulama öğretmeni ile iletişim ve etkileşim hakkında bazı katılımcı görüşleri şöyledir: “Uygulama öğretmenimle iletişimim iyi. Anlayışlı davranıyorlar” (Ö-28).

“Öğretmenimizle iletişim kuramıyorduk. Çoğu zaman o konuşuyordu biz dinliyorduk. Bize asla söz hakkı vermiyordu. Bu büyük sorun oldu bizim için” (Ö-32).

Uygulama Okulu ile İlgili Ulaşım Açısından Karşılaşılan Güçlükler

Tablo 8: Uygulama Okulunda Okula Ulaşım Açısından Karşılaşılan Güçlüklerle İlgili Görüşlerin Dağılımı

No	Görüşler	Frekans			
		E	K	n	%
1	Uygulama okulu ulaşım açısından uygun konumda idi.	5	24	29	%77
2	Ulaşımında güçlükler yaşadım.	1	8	9	%24

Tablo 8’de görüldüğü gibi öğretmen adaylarının çoğunluğu (n=29: %77) uygulama yaptıkları okulların şehir merkezinde olduğunu ve ulaşım güçlükleri yaşamadıklarını belirtirken, dokuz (n=9: %24) öğretmen adayı ulaşımında zorluklar çektiklerini belirtmişlerdir.

Uygulama okulunda, okula ulaşım açısından karşılaşılan güçlüklerle ilgili bazı katılımcı görüşleri şöyledir: “Okula ulaşımında zorlanıyoruz. Trafik yoğunluğu ve uzunluğu bunu tetikliyor” (Ö-12).

“Ulaşım açısından zorluk çekmedik. Çünkü uygun bir konumdaydı. Okulumuzun yakın olması bizi rahatlatı” (Ö-20).

TARTIŞMA ve SONUÇLAR

Bu araştırmada, zihin engelliler öğretmenliği son öğrencilerinin, öğretim uygulaması dersinde karşılaştıkları güçlüklerin kendi görüşleri açısından incelenmesi amaçlanmıştır. Araştırmanın bu amaç doğrultusunda desenlenip geliştirilmesinde, öğretmenlik uygulamasında karşılaşılan birtakım sorunların (Demircioğlu, 2003, s. 186; Şişman ve Acat, 2003, s. 236) olduğu düşüncesinden kaynaklanmaktadır. Öğretmenlik uygulamalarında, uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına

bilgi ve deneyimlerini aktarması, yardımcı olması, uygulamaların sağlıklı yürütülebilmesi açısından önemlidir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre öğretmen adaylarının bir kısmı, uygulama öğretmenin kendilerine karşı iyi davrandığını ancak, yeterli rehberlik yapmadıklarını belirtmişlerdir. Uygulama öğretmenlerinin yeterli rehberlik yapmaması, öğretmen adayları açısından bir olumsuzluk teşkil etmektedir. Bu olumsuzluk öğretmen adaylarının öğretmenlik hayatlarında mesleklerini fonksiyonel bir şekilde yapmalarını olumsuz etkileyebilir. Alanyazın incelendiğinde, Gökçe ve Demirhan (2005, s. 48), yapmış oldukları araştırmada, uygulama öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına karşı ilgisiz davrandıklarını vurgulamışlardır. Aynı araştırmada, öğretmen adaylarının belirttiklerine göre, uygulama öğretmenlerinin dersi bırakıp kendilerine boş zaman yaratmak hevesinde olduklarını, kendilerine pek fazla yardımcı olmadıklarını sadece eleştirildiklerini, uygulama öğretmenlerinin yeterli katkı sağlamadıklarını ve meslekten soğutmaya varan tavırlar sergilediklerini saptamışlardır. Ayrıca, Sağlam ve Sağlam (2004, s. 23), yapmış oldukları araştırmada öğretmenlerinin, öğretmen adaylarına ilgisiz davrandıklarını, yapacakları ders sunumları ve gerçekleştirecekleri etkinlikler için yeterince yardımcı olmadıklarını saptamışlardır. Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt (2007, s. 87) ise uygulama öğretmenlerinin rehberlik etme becerileri, öğretmen adaylarına göre yetersiz vurgulamışlardır. Eraslan'ın (2008, s. 101), araştırmasında, uygulama öğretmenlerinin öğretmen adayları için yapmaları gereken rehberlik görevlerinin farkında olmadıklarını vurgulamıştır.

Yapılan araştırmalara göre (Aydın, Selçuk ve Yeşilyurt, 2007, s. 88; Eraslan, 2008, s. 95; Gökçe ve Demirhan, 2005, s. 63; Sağlam ve Sağlam, 2004, s. 23) uygulama öğretmenlerinin yeterince rehberlik yapmadıkları, ilgisiz kalarak işlevselliğinden uzak kaldığı görülmektedir. Oysa öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinin rehberliğinde kazandığı deneyimlerin mesleki yaşamlarında önemli bir yeri vardır. Uygulama öğretmenleri, deneyimlerini öğretmen adaylarına yansıtabildikleri oranda verimli ve etkili olabilmektedir. Öğretmen adaylarına sağlanabilecek uygun bir rehberlik desteği onların hem beceri kazanımlarına hem de mesleki benlik saygılarına katkı sağlayacak değişkenler olarak düşünülebilir.

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının çoğunluğu uygulama yaptıkları sınıfta ders etkinlikleri ile ilgili güçlükler yaşadıklarını belirtmişlerdir. Öğretmen adaylarının uygulama yaptıkları sınıflarda, öğrencilerin öğrendiklerini çabuk unuttukları, öğrenci seviyelerine inemedikleri, öğrencilerin sınıfa alışamadıkları, sınıfta araç-gereç yetersizliği olduğu ve sınıfta kendilerini ortaya koymada zorluk çektikleri saptanmıştır. Işıkoğlu, İvrendi ve Şahin (2007, s. 139), yapmış oldukları araştırmada, öğretmen adaylarının sınıfta kendilerini ortaya koymada zorluk çektiklerini saptamıştır. Güven (2004, s. 290) ise araştırmasında, öğretmen adaylarının iyi bir plan ve ön hazırlıkla kendilerine güvenlerinin daha da arttığını ve etkili ders işlediklerini belirtmiştir. Bir öğretmen adayı çok iyi bir genel kültüre, öğretmenlik meslek bilgisine ve alan bilgisine sahip olması gerekir. Bununla birlikte, öğretmen adayı öncelikle plan ve programını hazırlama becerisini kazanmalıdır. Bir planda hangi araç gereci ve hangi öğretim yöntemlerini kullanacağını belirtmelidir. Öğretmen adayı bunları yerine getirdikten sonra öğrenci seviyesine nasıl ineceğini, araç-gereci nasıl temin edeceğini, öğrenciyi sınıfa alıştırmaya düzeyine ulaşmalıdır. Bu yüzden hem uygulama öğretmenlerinin hem de öğretmen adaylarının yeterli donanıma sahip olmaları gerektiği söylenebilir.

Bu araştırmada, öğretmen adaylarının, ders etkinlikleri esnasında, uygulama öğretmenleri ile iletişim güçlüğü yaşadıklarını belirtmeleri bir başka önemli bulgudur. Yapılan araştırmalarda (Demircioğlu, 2003, s. 191; Dursun ve Kuzu, 2008, s. 75; Sağlam ve Sağlam, 2004, s.22; Paker, 2008, s. 138; Ubuz ve Sarı, 2009, s. 59), öğretmen adaylarının, uygulama öğretmenlerinden yeterli ve istenilir düzeyde dönüt alamadıkları belirtilmiştir. Ergenekon, Özen ve Batu'nun (2008) yapmış oldukları bir çalışmada Öğretmen adaylarının yarısı, uygulama öğretim elemanlarından aldıkları dönütlerin yeterli olduğunu, diğer yarısı ise, yeterli olmadığını vurgulamışlardır. Bununla beraber tüm öğretmenlerin ve öğretim elemanlarının iletişim becerisini üst düzeyde kullanarak, öğretmenlik uygulamasına katkılar sağlanabileceği vurgulanmıştır. Öğretim elemanı ve uygulama öğretmenlerinin iletişim halinde olması, olası güçlükleri minimum seviyeye düşürebilir. Böylelikle öğretmen adayları, hem öğretim elemanından hem de uygulama öğretmeninden aldığı destekle daha verimli bir rol sergiler. Kazandığı becerileri, bağımsız yapabilme özgüvenini sağlayarak mesleğinde daha başarılı bir birey olabilir.

Araştırmada elde edilen bulgulara göre; uygulama öğretmenin yapmış olduğu rehberlik hizmetlerinin, öğretim hizmetlerinin yürütülmesi ve bilgi paylaşımı yönünden önemli aksaklıklara

sebepler olduğu görülmüştür. Uygulama etkinliklerinin işlevsel olabilmesi için hem öğretmen adaylarının hem de uygulama öğretmenlerinin bilgilendirme ve hizmet içi eğitimden geçirilerek, öğretmenlik uygulamasının önemi anlatılmalıdır. Böylelikle öğretmenlik mesleğine karşı farkındalık kazanımı daha ileri düzeylere çıkarılarak, öğretmen adaylarının karşılaştıkları güçlükler azaltılabilir. Adayların, uygulama sınıfları; kullandıkları materyaller ve uygulama öğretmenleri ile ilgili düşüncelerinde güçlüklerinin az olması, daha kaliteli bir uygulama sürecinin geçebileceği açısından önemlidir. Öğretmen adayları, uygulama öğretmenleri ile iletişim açısından bir güçlük yaşamadıklarını belirtmişlerdir. Bu bilgiler ışığında, uygulama öğretmenlerinin sınıf içi iletişimlerini bir sorun teşkil etmemesine karşın rehberlik boyutunda yetersiz kalmaları, yaşanan bir güçlük olarak tanımlanabilir. Araştırmada, uygulamaya okuluna ulaşım ile ilgili karşılaşılan güçlükler bir değişken olarak ele alınmıştır. Buna öğrencilerin, büyük şehirde yaşıyor olmaları, uzaklık ve yakınlık durumlarının, yurt ve evlerde kalmalarının okullarına ters yönde olması ve sabah çok erken saatlerinde trafiğe çıkmaları, öğrencilik tutumlarından henüz çıkamama ve öğretmen rollerini tam benimseyememe gibi durumlar sebep olarak gösterilmiştir.

Bu araştırmanın temel sınırlılığı, Ahmet Keleşoğlu Eğitim fakültesi Zihin Engelliler Ana Bilim Dalı'nda öğrenim gören öğretmen adayları üzerinde gerçekleştirilmesi olarak kabul edilebilir. Araştırmanın genellebilirliğinin artırılabilmesi için daha geniş örneklem üzerinde benzer çalışmalar yapılabilir. Ayrıca diğer bölümlerde okuyan öğretmen adayları ile benzer çalışmalar yapılarak öğretim uygulaması etkinliklerinde karşılaşılan güçlüklerin belirlenebilir. Araştırma sonuçları dikkate alındığında, öğretim uygulaması etkinliklerinde karşılaşılan güçlüklerin ortadan kaldırılmasına yönelik çalışmalar yapılmalıdır. Zihin engelliler öğretmen adaylarının, öğretmen olma yolunda önemli aşamalarından biri olan öğretim uygulamasında hem beceri kazanımı hem de öğretmenlik meslek algısı açısından oldukça önemlidir. Dolayısı ile uygulama öğretmenlerinin yapmış olduğu rehberlik hizmetlerinin, öğretmen adaylarının, öğretmenlik mesleğine yönelik kazanımlarına olumlu katkılar sağlayacağı umulmaktadır.

KAYNAKLAR

- Alkan, C; Deryakulu, D; Şimşek, N. (1995). Eğitim Teknolojisine Giriş. Ankara: Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Yayınları.
- Aydın, S; Selçuk, A; Yeşilyurt, M. (2007). Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimi II Dersine İlişkin Görüşleri. Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 4 (2), 75-90.
- Balcı, A. (2009). Sosyal Bilimlerde Araştırma. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Bircan, İ. (2003). Eğitimde Yeni Yönelimler Gelişmiş Ülkelerde Sınıf Öğretmeni Yetiştirme Uygulamaları. Eğitimde Yansımalar: VII. Çağdaş Eğitim Sistemlerinde Öğretmen Yetiştirme Ulusal Sempozyumu Bildiriler Kitabı, Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, 44-47.
- Büyüköztürk, Ş; Kılıç Çakmak, E; Akgün, Ö.E; Karadeniz, Ş; Demirel, F. (2010). Bilimsel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Cansaran, A; İdil, Ö; Kalkan, M. (2006). Fen Bilgisi Eğitimi Anabilim Dallarındaki "Okul Deneyimi" Uygulamalarının Değerlendirilmesi. Gazi Üniversitesi, Gazi Eğitim Fakültesi Dergisi, 26 (1), 83-99.
- Conderman, G; Morin, J; Stephens, J. T. (2005). Special education student teaching practices. Preventing School Failure, 49(3), 5-10.
- Çelik, F. (1998). Sınıf Öğretmenliği Yeni Öğretim Programının Değerlendirilmesi. IV. Ulusal Sınıf Öğretmenliği Sempozyumu. Denizli: 15-16 Ekim. PAÜ Eğitim Fakültesi Dergisi, 2000, (8), Özel Sayı.
- Demircioğlu, İ.H. (2003). Tarih Uygulama Öğrencilerinin Uygulama Öğretmenleri ve Uygulama Okulları Hakkındaki Görüşleri: KTÜ Fatih Eğitim Fakültesi Örneği. Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi, 13 (1), 185-192.
- Demirel, Ö. Kaya, Z. (2003). Eğitim İle İlgili Temel Kavramlar. (Edit: Özcan Demirel ve Zeki Kaya). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Dursun, Ö.Ö., Kuzu, A. (2008). Öğretmenlik Uygulaması Dersinde Yaşanan Sorunlara Yönelik Öğretmen Adayı ve Öğretim Elemanı Görüşleri. Selçuk Üniversitesi Ahmet Keleşoğlu Eğitim Fakültesi Dergisi, (25), 159-178.
- Eraslan, A. (2008). Fakülte-Okul İşbirliği Programı: Matematik Öğretmeni Adaylarının Okul Uygulama Dersi Üzerine Görüşleri. Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, (34), 95-105.
- Erçetin, Ş., Tozlu, N. (2006). Eğitim Bilimlerine Giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.

- Ergenekon, Y; Özen, A; Batu, E.S. (2008). Zihin Engelliler Öğretmenliği Adaylarının Öğretmenlik Uygulamasına İlişkin Görüş ve Önerilerinin Değerlendirilmesi. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 8(3), 857-891.
- Ertürk, S. (1973). Eğitimde Program Geliştirme. Ankara: Yelken Tepe Yayınları.
- Eskicumalı, A. (2002). Eğitim, Öğretim ve Öğretmenlik Mesleği. (Edit: Yüksel Özden). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Gökçe, E., Demirhan, C. (2005). Öğretmen Adaylarının ve İlköğretim Okullarında Görev Yapan Uygulama Öğretmenlerinin Öğretmenlik Uygulaması Etkinliklerine İlişkin Görüşleri. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 38 (1), 43-71.
- Gürkan, T. (1991). Öğretmen Eğitiminde Micro Teaching Yöntemi. Eğitimde Nitelik Geliştirme- Eğitimde Arayışlar I. Sempozyumu. İstanbul: 13-14 Nisan.
- Güven, İ. (2004). Sosyal Bilimler Alanı Öğretmen Adaylarının Okul Uygulamalarına Yönelik Görüşleri Üzerine Nitel Bir Araştırma. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 4 (2), 271-300.
- Hergüner, G; Arslan, S; DüNDAR, H. (2002). Beden Eğitimi ve Spor Öğretmenliği Bölümü Öğrencilerinin Okul Deneyimi Dersini Algılama Düzeyleri. *Denizli: Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 2 (11), 44-58.
- Işıkoğlu, N; İvrendi, A; Şahin, A. (2007). Öğretmenlik Uygulaması Sürecine Öğretmen Adaylarının Gözüyle Derinlemesine Bir Bakış. *Eğitim Araştırmaları Dergisi*, (26), 131-142.
- Karasar, N. (1995). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: 3A Araştırma Eğitim Danışmanlık Ltd.
- Kuş, E. (2009). Nicel-Nitel Araştırma Teknikleri. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Küçükahmet, L. (1999). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. (Edit: Leyla Küçükahmet). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. İstanbul: Alkım Yayınevi.
- Oral, B., Dağlı, A. (1999). Öğretmen Adaylarının Okul Deneyimine İlişkin Algıları. *Çağdaş Eğitim*, (254), 18-24.
- Özen, A; Ergenekon, Y; Batu, E.S. (2009). Zihin Engelliler Öğretmenliği Adaylarının Uygulama Okulları ve Uygulama Sınıf Öğretmenleri Hakkındaki Görüşleri. *Anadolu Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 9 (1), 185-200.
- Paker, T. (2008). Öğretmenlik Uygulamasında Öğretmen Adaylarının Uygulama Öğretmeni ve Uygulama Öğretim Elemanının Yönlendirmesiyle İlgili Karşılaştıkları Sorunlar. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 23 (1), 132-139.
- Sağlam, A.Ç., Sağlam, M. (2004). Öğretmenlik Uygulaması ve Okul Deneyimi Derslerinin Yürütülmesinde Karşılaşılan Sorunlar ve Çözüm Önerileri. *Çağdaş Eğitim*, 305, 18-25.
- Sulak, H; Piltin, Ö; Doğan, A; Sulak, H. (2009). Okul Deneyimi ve Öğretmenlik Uygulaması. Konya: Eğitim Kitabevi Yayınları.
- Sullivan, P., McDonough, A. (2002). Teachers Differ in Their Effectiveness. *Proceedings of the 26th Annual Conference on Psychology of Mathematics Education*, (4), 249-255.
- Sümbül, A.M. (2003). Bir Meslek Olarak Öğretmenlik. (Edit: Özcan Demirel-Zeki Kaya). Öğretmenlik Mesleğine Giriş. Ankara: Pegem Akademi Yayınları.
- Şirin, E.F., Cesur, K. (2008). Beden Eğitimi Öğretmen Adaylarının Alan Bilgisi ve Öğretmenlik Meslek Dersleri İle Öğretmenlik Uygulaması Dersi Başarıları Arasındaki İlişki. *S.Ü. BES Bilim Dergisi*, 10 (1), 1-10.
- Şişman, M. (2004). Öğretmenliğe Giriş. Ankara: 7. Basım. Pegem Akademi Yayınları.
- Şişman, M., Acat, M.B. (2003). Öğretmenlik Uygulaması Çalışmalarının Öğretmenlik Mesleğinin Algılanmasındaki Etkisi. *Elazığ: Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13 (1), 235-250.
- Tekin, H. (1993). Eğitimde Ölçme ve Değerlendirme. Ankara: 7. Basım. Yargı Yayınları.
- Tuğluk, M.N. (2007). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Öğretmenlik Uygulamalarında Karşılaştıkları Problemlerin Değerlendirilmesi. (Yüksek Lisans Tezi) Erzurum: Atatürk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Ubuz, B., Sarı, S. (2009). Sınıf Öğretmeni Adaylarının İyi Öğretmen Olma İle İlgili Görüşleri. *Ondokuz Mayıs Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, (28), 53-61.
- Woods, A. M., Weasmer, J. (2003). Great expectations for student teachers: Explicit and implied. *Education*, 123(4), 681-688.
- Yılman, M. (2006). Türkiye’de Öğretmen Eğitiminin Temelleri. Ankara: Nobel Yayın Dağıtım.
- Yılmaz, B. (2002). Öğretmenlik Nasıl Bir Meslektir? (Edit: Ali Murat Sümbül). Eğitime Yeni Bakışlar I. Ankara: Mikro Yayıncılık.